

ԳՈՐՏԸ

Ժամանակով մի թագավոր է լինում: Էս թագավորը մի քանի աղջիկ է ունենում՝ մինը մյուսից գեղեցիկ. բայց ամենից գեղեցիկը լինում է փոքրը. էնքան սիրուն, էնքան շարձաղ, որ էլ չուտես, չխմես, կանգնես ու մտիկ անես:

Թագավորի պալատի կողքին մի անտառ է լինում. անտառում, մի հին լորենու տակ՝ մի ջրհոր: Էս սիրուն աղջիկը սովորություն է ունենում՝ ամեն օր գնում է էն հովտեղը, ջրհորի մոտ խաղ է անում, իր ոսկի գնդակը վերև գցում ու բռնում: Մի օր էլ խաղալիս շատ բարձր է գցում, չի կարողանում բռնի, ու գնդակն ընկնում է ջրհորը: Վերևից մտիկ է անում, ջրհորը աչքին թվում է անտակ: Սկսում է աղի-աղի լաց լինել: Էս լացի ժամանակ հանկարծ մինը ձեն է տալիս.

— Ի՞նչ է պատահել, թագավորի աղջիկ: Ինչի՞ համար ես էդպես աղի-աղի լաց լինում:

Մտիկ տա աղջիկն, ի՞նչ տեսնի, մի անագին գորտ ջրհորի պռունգին նստած՝ մարդու նման խոսում է: Զարմանում է: Ասում է.

— Խաղալիս գնդակս ջրհորը գցեցի, գորտ ախպեր, նրա համար եմ լաց լինում:

— Ի՛հ,— խնդում է գորտը,— էդ ի՞նչ բան է, որ դրա համար լաց ես լինում: Ի՞նչ կտաս, որ քո գնդակը հանեմ:

— Ամեն, ամեն բան կտամ,— սկսում է աղաչել աղջիկը,— իմ բոլոր զարդերը կտամ, իմ անգին քարերը կտամ, իմ ոսկե թագը կտամ, միայն թե իմ սիրուն գնդակը հանես:

Գորտը թե.

— Ինչի՞ս են պետք քո զարդերը, քո անգին քարերը,

մարգարիտներն ու ոսկե թագը: Չեմ ուզում: Այ՛ ուրիշ բան է՝ եթե ինձ սիրեիր ու էնպես սիրեիր, որ ամեն բանում քո անբաժան ընկերը լինեի, քեզ հետ միասին սեղան նստեինք, մի ամանով ուտեինք, մի բաժակով խմեինք ու մի անկողնում քնեինք: Այ՛, եթե էս խոստանայիր՝ էն ժամանակ կցատկեի ջրհորն ու հատակից կհանեի քո ոսկե գնդակը:

— Լա՛վ, լա՛վ, ինչ որ ուզում ես, էդ ամենը խոստանում եմ, միայն թե իմ գնդակը բերես,— խոսք է տալիս թագավորի աղջիկն ու հետն էլ մտքումն ասում է. «Սրան մտիկ տուր, է՛, տխմար կռկռան, մի տես, թե ինչե՛ր է ուզում: Գնա ջրհորում ճպեխվի ու կռկռացրու, քո ի՞նչ բանն է մարդուն ընկեր դառնաս»:

Գորտը հենց որ էս խոստումը լսում է՝ սուզվում է ջրի տակը, գնդակը գցում է կանաչ խոտի մեջ: Աղջիկը վրա է թռչում, գնդակը հափշտակում, ուրախ-ուրախ, թռչկոտալով վազում դեպի տուն: Գորտը կանչում է.

— Կա՛ց, կա՛ց, ինձ էլ տար հետդ... ախար ես քեզ պես վազել չեմ կարող...

Աղջիկը ետ էլ չի նայում, վազում է ընկնում հոր պալատն ու գորտը մտիցը հանում: Գորտը ետևից նայում է, նայում ու էլ ետ մտնում է ջրհորը:

Մյուս օրը հենց որ թագավորի աղջիկն իր հոր ու պալատականների հետ միասին սեղան է բազմում ու սկսում է ուտել իր ոսկե ամանով, չըլըփ, չըլըփ, մինը մարմար սանդուղքներով բարձրանում է, դուռը ճանկուտում ու կանչում.

— Թագավորի փոքրիկ աղջիկ, բաց արա...

Թագավորի աղջիկը վազեվազ գնում է տեսնի՞ ով է կանչում իրեն: Դուռը բաց է անում, տեսնում՝ առաջին կանգնած գորտը: Իսկույն դուռը ետ է զարկում ու վախեցած գալիս է իր տեղը նստում:

— էդ ի՞նչ էր, աղջիկս, ինչի՞ց էդպես վախեցիր: Չլինի՞ թե

դե կա կանգնած դռան ետևը, ուզում է քեզ փախցնի,— հարցնում է թագավորը:

— Ո՛չ, հայրի՛կ, դե չի, մի անճոռնի գորտ է:

— Գորտն ի՞նչ է ուզում քեզնից:

— Գիտե՞ս, հայրիկ... Երեկ անտառում ջրհորի մոտ խաղ էի անում, հանկարծ իմ ոսկե գնդակն ընկավ ջրհորը... Ես լաց էի լինում... Գորտը հանեց, ինձ տվեց իմ ոսկե գնդակը... Եվ որովհետև նա դրա փոխարեն ուզում էր, որ ես անպատճառ իր խաղընկերը դառնայի, ես էլ խոստացա... Բայց իսկի մտքովս չէր անցնում, թե՛ ճիշտ որ, նա կկարենար իր ջրհորը թողնել... Ահա հիմի եկել է, կանգնած է էնտեղ դռան ետևը, ուզում է գա ինձ մոտ:

Այնինչ գորտը ճանկուտում է դուռն ու կանչում.

— Թագավորի փոքրը աղջիկ,
Ե՛կ դուռը բաց դու կարգին,
Մի՞տգ է երեկ ինչ խոսք տըվիր
Պաղ ջրհորի եզերքին...
Թագավորի փոքրը աղջիկ,
Եկ դուռը բաց դու կարգի:

Թագավորն աղջկանն ասում է.

— Խոսք ես տվել, պետք է կատարես: Գնա, դուռը բաց արա: Աղջիկը գնում է, դուռը բաց է անում: Գորտը ետևից ներս է ցատկում, հո՛ւպ, հո՛ւպ ցատկելով հասնում է աթոռին ու կանչում է.

— Դե ինձ բարձրացրու, դիր քեզ մոտ:

Աղջիկը իր մեջը շատ է նեղանում, տատամսում է, բայց թագավորը պատվիրում է, որ գորտն ինչ ասում է՝ լսի: Աղջիկը գորտին բարձրացնում է, դնում իր աթոռին: Աթոռին է դնում թե չէ՛ հիմի էլ ուզում է սեղանը բարձրանա: Դնում է սեղանին: Հիմի էլ ասում է՝ մոտ քաշիր քո ոսկե ամանը, որ

միասին ուտենք. ի՞նչ աներ խեղճ աղջիկը: Էս մի կամքն էլ է կատարում: Ուտում է պրծնում, հիմի էլ թե՛ կշտացա, քունս տանում է, ինձ տար քո սենյակը, մետաքսե անկողինդ շինի, որ քեզ հետ միասին քնենք:

Էստեղ արդեն աղջիկն սկսում է լաց լինել: Սառն ու լարծուն գորտին դիպչելուց էլ զզվում էր ու զարզանդում, հիմի պետք է տաներ իր գեղեցիկ ու մաքուր անկողնում իր հետ քնեցնեք: Ձի ուզում, բայց հերը առաջվանից ավելի է զայրանում: Ասում է՝ այժմ չպետք է արհամարհես նրան, ով որ փորձանքի ժամանակ թանկ էր քեզ համար: Ինչ որ խոստացել ես, պետք է կատարես:

Ճարահատված աղջիկը երկու մատով գորտի մեջքից բռնում է, տանում իր ննջարանն ու դնում անկյունում: Բայց արի տես, որ գորտը սրանից էլ չի խրատվում: Աղջիկը հենց անկողինն է մտնում թե չէ՝ ցատկելով մոտենում է, հատակին կանգնում ու ճգտալով խոսում.

— Հը՛, էդ ի՞նչ է... ես էլ եմ հոգնած... ես էլ եմ ուզում քնե՛մ...
ինձ էլ պառկեցրու քեզ հետ...

Էնպես է ասում, որ էս աղջկա սիրտը շարժվում է, ժպտալով վերցնում է, դնում իր անկողնի վրա: Դնում է իր անկողնի վրա թե չէ՝ մին էլ էն է տեսնում՝ էս գորտի կաշին տրաքեց, ու միջիցը դուրս եկավ մի գեղեցիկ երիտասարդ, կողքին նստեց: Կողքին նստում է ու պատմում զարմացած աղջկանը, թե ինքը մի թագավորի տղա է եղել, չար կախարդը դարձրել է գորտ, այժմ աղջիկը իրեն հանեց ջրհորից ու վերադարձրեց իր մարդկային կերպարանքը:

Էստեղից ուրախ-ուրախ վեր են կենում գնում թագավորի մոտ, պատմում են ամեն բան: Էնպես էլ դուք ուրախանաք, ինչպես որ թագավորն ուրախանում է. մեծ հարսանիք է սարքում ու նրանց պսակում իրար հետ:

Հարսանքից հետո նորապսակները պիտի գնային թագա-

վորի տղի հայրենիքը: Առավոտը վաղ գալիս է դռանը կանգնում ութ ձիանի կառքը, ձիանքը սիպտակ ջայլամի բարձր փետուրները գլխներին, ողջ սարքերը՝ ոսկեղեն, իսկ կառքի ետևը կանգնած թագավորի տղի հին ծառան՝ Հավատարիմ Օհանը: Ու էսպես, իր Հավատարիմ Օհանը թիկունքին, ջահել կիներ կողքին, թագավորի տղեն սլանում է դեպի հայրենիք:

Շատ է գնում թե քիչ, մին էլ հանկարծ ճանապարհին ականջովը մի ձեն է ընկնում, թվում է, թե կառքի ետևը մի բան կոտրեց: Ետ է դառնում կանջում.

— Ի՞նչ էր, Օհան, կա՞ռքը կոտրեց:

— Ո՛չ, ո՛չ, իմ տեր, կառքը չէր էս.

էս իմ սրտի կապն էր երկաթ,

Որ տանջում էր ինձ անընդհատ

էն օրվանից, ինչ դու հորում

Ապրում էիր գորտի օրում:

Գնում են: Ճանապարհին մի երկու անգամ էլ էդ տեսակ ձայներ են ընկնում թագավորի տղի ականջովը, ու ամեն անգամ էլ էնպես է թվում, թե կառքը կոտրեց, բայց իսկապես Օհանի սրտի ծանր երկաթի կապանքներն էին խորտակվում ու ընկնում: Էն օրվանից, ինչոր իր տերը գորտ էր դարձել՝ Հավատարիմ Օհանը սաստիկ տխրել էր ու երեք պատ երկաթի կապով կապել էր իր սիրտը, որ տխրությունից չպատուեր: Այժմ էդ կառքը եկել էր, որ իր երիտասարդ տիրոջը հայրենիք տանի: Հավատարիմ Օհանը երկուսին էլ նստեցրել էր կառքի մեջը, ինքը կանգնել նրանց թիկունքին, և, տեսնելով իր երիտասարդ տիրոջը կախարդանքից ազատված ու բախտավոր, ուրախությունից սիրտը օխտը գազ բաց էր եղել, ու իրար ետևից խորտակվում ընկնում էին սրտի ծանր կապանքները: